

## บทที่ 5

### สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะกล่าวโดยสรุปถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

#### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ ระดับอนุปริญญา พุทธศักราช 2528 ในวิทยาลัยครู
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการใช้หลักสูตรวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ ระดับอนุปริญญา พุทธศักราช 2528 ในวิทยาลัยครู

#### วิธีดำเนินการวิจัย

##### 1. กลุ่มประชากร

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้กลุ่มประชากร ซึ่งได้แก่ วิทยาลัยครูจำนวน 10 แห่งที่เปิดสอนวิชาเอกวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ ระดับอนุปริญญา พุทธศักราช 2528 โดยมีผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหาร จำนวน 40 คน อาจารย์ผู้สอน จำนวน 51 คน และนักศึกษาวิชาเอกวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ ระดับอนุปริญญา ปีที่ 2 ภาคเรียนภาคปลาย ปีการศึกษา 2529 จำนวน 304 คน รวมทั้งสิ้น 395 คน

##### 2. เครื่องมือในการวิจัย

สำหรับเครื่องมือใช้เป็นแบบสำรวจและแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ซึ่งมีทั้งหมด 4 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 เป็นแบบสำรวจ ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร ฉบับที่ 3 เป็นแบบสอบถามสำหรับอาจารย์ผู้สอนวิชาเอกวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ และฉบับที่ 4 เป็นแบบสอบถามสำหรับนักศึกษาวิชาเอกวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ ระดับอนุปริญญา ปีที่ 2 โดยแบบสอบถาม 3 ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 4 ตอนคือ ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตัวเลือก และแบบเติมคำ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ มีลักษณะเป็นแบบตัวเลือก และแบบเติมคำ ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการใช้หลักสูตรวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ มีลักษณะเป็นแบบตัวเลือกและแบบเติมคำ และตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเพิ่มเติมในการใช้หลักสูตรวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended) โดยให้นำแบบสำรวจและแบบสอบถามนี้ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจและพิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้กับกลุ่มประชากร

### 3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งแบบสำรวจและแบบสอบถามที่ส่งไปให้กลุ่มประชากรตอบจำนวน 395 ฉบับนั้น ได้รับคืนมาจำนวน 346 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 87.59 แยกเป็นแบบสอบถามของผู้บริหาร 38 ฉบับ แบบสอบถามของอาจารย์ผู้สอน 42 ฉบับ และแบบสอบถามของนักศึกษา 266 ฉบับ

### 4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ โดยหาค่าร้อยละ (Percentage) และหาค่าของความถี่

## สรุปผลการวิจัย

### 1. สภาพของสถาบันการศึกษา บุคลากรและนักศึกษา สรุปได้ดังนี้

#### 1.1 สภาพของสถาบันการศึกษา

1.1.1 สภาพของวิทยาลัย วิทยาลัยส่วนใหญ่ ร้อยละ 70.00 ยังไม่เคยจัดการอบรมประชุมปฏิบัติการด้านหลักสูตรเลย และมีเพียงร้อยละ 30.00 ที่เคยจัด ซึ่งจัดในเรื่องการประชุมปฏิบัติการสร้างหลักสูตร การประชาสัมพันธ์ และการปรับปรุงหลักสูตรวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ ส่วนจำนวนห้องฝึกปฏิบัติงานนั้นร้อยละ 30.00 ของวิทยาลัยที่มีห้องฝึกปฏิบัติงานเพียง 1 ห้อง และร้อยละ 30.00 อีกเช่นกันที่ยังไม่มีห้องฝึกปฏิบัติงานเลย สำหรับวิทยาลัยที่มีห้องฝึกปฏิบัติงานส่วนใหญ่มีห้องบันทึกเสียงและห้องโสตทัศนศึกษา

1.1.2 สภาพของแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระที่วิทยาลัยได้นำนักศึกษาไปศึกษาดูงาน และฝึกปฏิบัติงานนั้น ทุกวิทยาลัย คือ ร้อยละ

100.00 ของวิทยาลัยได้ส่งไปยังหน่วยงานราชการและหน่วยงานของเอกชน โดยที่ทางวิทยาลัย ได้มีการติดต่อบริษัทงานล่วงหน้าไว้แล้ว และมีหลักเกณฑ์การเลือกแหล่งวิทยาการว่าควรมีลักษณะ งานที่ปฏิบัติตรงกับลักษณะของวิชาที่เปิดสอนและจะต้องให้ความร่วมมือกับวิทยาลัยเป็นอย่างดี รองลงมาคือ จะต้องมีความเข้าใจหลักการและวัตถุประสงค์ของการฝึกงานด้วย

## 1.2 สภาพของบุคลากร

1.2.1 อาจารย์ประจำ วิทยาลัยส่วนใหญ่ร้อยละ 60.00 ได้มีการสำรวจ ความพร้อมของบุคลากรก่อนเปิดสอนตามหลักสูตร โดยใช้แบบสำรวจความสนใจ และจากการ สสำรวจจำนวนอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาเอกนั้น วิทยาลัยส่วนใหญ่มีอาจารย์ที่สอนในวิชาวารสาร ศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ ไม่เกิน 6 คน สำหรับวุฒิทางการศึกษาส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาโทวิชาเอกภาษาไทย รองลงมาคือ ระดับปริญญาโทวิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษา และมี ประสบการณ์ในการสอนวิชาเอกวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ เพียง 1 ปี อาจารย์ส่วนใหญ่ได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนเปิดสอนตามหลักสูตรนี้ โดยการได้รับแจกหลักสูตรให้อ่าน และการประชุมปฏิบัติการด้านหลักสูตร นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนให้เพิ่มพูนความรู้ทักษะ ในสาขาวิชาที่สอน โดยการเข้ารับการอบรมระยะสั้นมากที่สุด รองลงมาคือ การไปศึกษาดูงาน และศึกษาต่อตามลำดับ และปรากฏว่าอาจารย์ส่วนใหญ่ที่เคยเข้ารับการอบรมในสาขาวิชาที่สอน ซึ่งได้เข้ารับการอบรมเรื่องการประชาสัมพันธ์มากที่สุด ผู้ให้การฝึกอบรม ได้แก่ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย และกรมการฝึกหัดครู เวลาในการอบรมส่วนใหญ่ใช้เวลาไม่เกิน 7 วัน

1.2.2 วิทยากรพิเศษ ร้อยละ 37.50 ของวิทยาลัยได้มีการเชิญวิทยากร หรือผู้ชำนาญพิเศษมาบรรยายให้นักศึกษาฟังประมาณ 3-4 คน และบรรยายในเรื่อง การประชาสัมพันธ์ มากที่สุด รองลงมาคือเรื่อง วารสารศาสตร์

1.3 สภาพของนักศึกษา วิทยาลัยส่วนใหญ่มีจำนวนนักศึกษาวิชาเอกวารสาร ศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ ในชั้นปีที่ 1 จำนวน 36-40 คน รองลงไปคือจำนวน 31-35 คน ในชั้นปีที่ 2 ก็มีจำนวน 31-35 คนเช่นกัน ส่วนการเลือกเรียนวิชาเอกนั้น นักศึกษาส่วนใหญ่เลือกเรียนเพราะความถนัดและความสนใจ รองลงมาคือเลือกเพื่อการมีงานทำ นักศึกษา ส่วนใหญ่ชอบเรียนวิชานี้ เพราะมีใจรักและสนใจอยากเป็นนักหนังสือพิมพ์ และนักประชาสัมพันธ์ รองลงมาคือ เพราะสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ในด้านการเตรียมความพร้อมของ นักศึกษาในการเรียนโปรแกรมนี้ นักศึกษาส่วนใหญ่ได้รับการเตรียมความพร้อมเฉพาะบางวิชา

เท่านั้น โดยได้รับการชี้แจงจากอาจารย์ที่ปรึกษา รวมทั้งการเลือกเรียนวิชาเลือกด้วย แต่ในด้านการฝึกปฏิบัติงานนั้น ภาควิชาได้จัดโครงการแนะนำการฝึกปฏิบัติงานให้แก่นักศึกษา

2. การปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ ตามการปฏิบัติและความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และนักศึกษา สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านการเตรียมการสอน การจัดทำแนวการสอน และแผนการสอน และเอกสารประกอบการสอน ผู้บริหารส่วนใหญ่ร้อยละ 89.47 ได้กำหนดให้อาจารย์ผู้สอนจัดทำแนวการสอน และแผนการสอน โดยให้อาจารย์ที่สอนวิชาเดียวกันร่วมกันจัดทำและได้ให้การสนับสนุน โดยการบริการวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำ และให้ระยะเวลาในการดำเนินการตามลำดับ นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้อาจารย์ผู้สอนจัดทำเอกสารประกอบการสอน โดยให้บริการด้านการพิมพ์ และเผยแพร่ ส่วนในด้านการปฏิบัติของอาจารย์ผู้สอน ปรากฏว่าอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ร้อยละ 61.90 จัดทำเฉพาะแผนการสอน และมีบางส่วนที่ไม่ได้จัดทำทั้งแนวการสอนและแผนการสอนเลย สำหรับผู้ที่มีการจัดทำแผนการสอนส่วนใหญ่อีกจัดทำด้วยตนเอง โดยได้รับการสนับสนุนในด้านวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำมากที่สุด รองลงมาคือ การบริหารด้านการพิมพ์และเผยแพร่ นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนในการจัดทำเอกสารประกอบการสอนในด้านการพิมพ์และเผยแพร่มากที่สุด รองลงมาคือ การบริการวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำ

2.2 ด้านเทคนิคและวิธีสอน วิธีสอนที่อาจารย์ผู้สอนใช้มากที่สุด คือ การสอนแบบบรรยาย รองลงมาคือ การฝึกปฏิบัติงาน สำหรับนักศึกษาได้กล่าวว่า อาจารย์ใช้วิธีการสอนแบบบรรยายมากที่สุด รองลงมาคือ การค้นคว้าทำรายงาน

2.3 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ร้อยละ 73.81 ได้มีการเตรียมการสอนก่อนทุกครั้ง และได้มีการชี้แจงแผนการเรียน แผนการปฏิบัติงาน ตลอดภาคเรียนให้นักศึกษาทราบ ได้ให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติทุกครั้ง ที่เรียนภาคปฏิบัติ และมี การชี้แจงหลังจากฝึกปฏิบัติทุกครั้งเช่นกัน นอกจากนี้อาจารย์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 69.05 ยังได้นำนักศึกษาไปทัศนศึกษาหรือดูงานด้านวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ สำหรับความคิดเห็นของนักศึกษานั้น ส่วนใหญ่เห็นว่าอาจารย์ได้มีการชี้แจงแผนการเรียนและแผนการปฏิบัติงานตลอดภาคเรียนให้ทราบเช่นกัน แต่ในด้านการฝึกปฏิบัติงานนั้น นักศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 59.53 ได้รับความชี้แจงเป็นบางครั้งเท่านั้นเกี่ยวกับข้อบกพร่องในการฝึกปฏิบัติงาน นักศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 84.21 เคยไปทัศนศึกษาหรือดูงานด้านวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ สำหรับด้านความ

รู้และทักษะที่ได้จากการเรียนการสอนก็สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้มาก แต่ก็มีส่วนที่เห็นว่านำไปใช้ประโยชน์ได้น้อย เพราะอาจารย์ผู้สอนไม่ได้ให้ทักษะและความชำนาญอย่างเพียงพอ

2.4 ด้านสื่อการเรียนการสอนและการใช้แหล่งวิทยาการ ผู้บริหารส่วนใหญ่ ร้อยละ 82.76 ได้จัดวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนให้กับอาจารย์ผู้สอน และจัดเตรียมหนังสือ เอกสาร ตำราเพื่อศึกษาเพิ่มเติมให้ นอกจากนี้ยังได้มีการสำรวจสื่อการเรียนการสอนทั้งใน ด้านปริมาณและความสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่สอน ให้การสนับสนุนอาจารย์และนักศึกษาในการผลิตสื่อการเรียนการสอน โดยให้บริการด้านวัสดุอุปกรณ์การผลิตและจัดงบประมาณให้ ได้ให้ความ สะดวกในการเบิกยืมสื่อการเรียนการสอน และมีการจัดศูนย์บริการด้านสื่อการเรียนการสอน สำหรับการปฏิบัติและความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนนั้นส่วนใหญ่ ร้อยละ 71.43 ใช้สื่อการเรียน การสอนประเภทเครื่องฉายข้ามศีรษะ แผ่นโปร่งแสง และเครื่องบันทึกเสียง รองลงมาคือ วีดีโอเทป โดยมีความชำนาญในการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ เป็นอย่างดี แต่มีอาจารย์ บางส่วนที่ยังขาดความชำนาญ ซึ่งได้แก้ปัญหาโดยขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ห้องฝึกปฏิบัติงาน ในด้านการเบิกยืมสื่อต่าง ๆ ก็ได้รับความสะดวกเป็นอย่างดี นอกจากนี้อาจารย์ผู้สอนทุกคนยังได้มีการนำเอาทรัพยากรท้องถิ่นมาเป็นปัจจัยประกอบการเรียนการสอน โดยได้นำนักศึกษา ไปศึกษาดูงานในแหล่งวิทยาการในท้องถิ่นมากที่สุด และรองลงมาคือ การเชิญวิทยากรในท้องถิ่น มาสาธิตหรือให้ความช่วยเหลือ ส่วนความคิดเห็นของนักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 89.47 เห็นว่า อาจารย์ผู้สอนได้ใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนในบางเรื่องเท่านั้น โดยใช้อุปกรณ์ประเภท สไลด์ และเครื่องฉายข้ามศีรษะ แผ่นโปร่งแสงมากที่สุด รองลงมาคือ วีดีโอเทป ในด้านที่เกี่ยวกับการติดต่อสถานที่สำหรับฝึกปฏิบัติงาน นักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 66.92 เห็นว่าวิทยาลัยได้ติดต่อ ให้ตามความเหมาะสมแล้ว และสภาพของสถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระที่นัก ศึกษาได้ปฏิบัตินั้น ส่วนใหญ่การคมนาคมสะดวก มีกฎระเบียบดี มีอุปกรณ์การฝึกงานเพียงพอ และ เจ้าของสถานที่มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการฝึกปฏิบัติงาน ทำให้ได้รับความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ มาก และได้ให้ความร่วมมือ ความสนใจเป็นอย่างมากเช่นกัน

2.5 ด้านกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 73.81 ได้มีการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน โดยการออกหนังสือพิมพ์วารสารต่าง ๆ และบริการส่งเสียงตามสายภายในวิทยาลัย มากที่สุด และได้รับการสนับสนุนจากวิทยาลัยในด้าน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับผู้ที่มีส่วนช่วยในการจัดมากที่สุด คือ อาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาวิชาเอก ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือ ความสนใจเป็นอย่างดี แต่ก็มีส่วนที่ไม่ให้ความร่วมมือและความสนใจ

เท่าที่ควร เนื่องจากเวลาที่จัดไม่เหมาะสมและรายการไม่น่าสนใจ ส่วนในด้านการปฏิบัติของ นักศึกษานั้น ส่วนใหญ่ ร้อยละ 97.74 ก็มีการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอนเช่นกัน โดยการออกหนังสือพิมพ์วารสารต่าง ๆ รองลงมาคือ การไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ และวิทยาลัยก็ได้ให้การสนับสนุนโดยการบริการวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อการจัดกิจกรรม สำหรับผู้ที่มีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมมากที่สุดก็คือ นักศึกษาวิชาเอกวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ นั่นเอง

2.6 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน อาจารย์ผู้สอนทุกคนได้ชี้แจงหลักเกณฑ์และกำหนดวิธีการวัดผลให้นักศึกษาทราบล่วงหน้า และมีการประเมินผลเป็นบางครั้ง สำหรับการเรียนในภาคทฤษฎี แต่ภาคปฏิบัตินั้นได้มีการประเมินผลทุกครั้ง โดยผู้ที่ทำหน้าที่ ประเมินผลสำหรับการฝึกปฏิบัติงานก็คือ อาจารย์นิเทศก์ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของสถานที่ฝึกงานนั้น ๆ ซึ่งการประเมินผลส่วนใหญ่จะประเมินด้านวิธีการ กระบวนการและขั้นตอนการปฏิบัติงาน มีการชี้แจงข้อบกพร่องให้นักศึกษาทราบทุกครั้งหลังจากการประเมินผลแล้ว สำหรับวิธีการวัดผลที่อาจารย์ผู้สอนใช้มากที่สุด คือ แบบทดสอบ และการเขียนรายงานจากการค้นคว้า ในส่วนที่เป็นความคิด เห็นของนักศึกษานั้นส่วนใหญ่ ร้อยละ 96.24 เห็นว่ามีความต้องการคำชี้แจงในหลักเกณฑ์และวิธีการวัดผลจากอาจารย์ผู้สอน เพื่อจะได้ศึกษาให้ตรงตามแนวของอาจารย์ ซึ่งส่วนใหญ่ก็ได้รับ คำชี้แจงอยู่แล้วเช่นกัน และการวัดผลนั้นส่วนใหญ่เป็นการทดสอบกลางภาคเรียนและปลายภาคเรียน โดยวิธีการวัดผลที่ใช้มากที่สุด คือ การรายงานเป็นกลุ่มย่อย รองลงมาคือ การเขียน รายงานจากการค้นคว้า

3. ปัญหาและอุปสรรคในการใช้หลักสูตรวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และนักศึกษา สรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านสถานศึกษาและแหล่งวิทยากรต่าง ๆ

3.1.1 สถานศึกษา เกี่ยวกับสถานที่ใช้สอนภาคทฤษฎีนั้น อาจารย์ผู้สอน และนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีปัญหา แต่จะมีปัญหาเฉพาะในเรื่องของจำนวนห้องฝึกปฏิบัติงาน เพราะมีจำนวนไม่เพียงพอ

3.1.2 แหล่งวิทยากร ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และนักศึกษาส่วนใหญ่ เห็นว่า ลักษณะของสถานประกอบการ/สถานประกอบอาชีพอิสระสำหรับฝึกงานของนักศึกษานั้น ไม่มีปัญหา แต่มีบางส่วนที่เห็นว่ายังมีปัญหาอยู่ โดยผู้บริหารเห็นว่า เป็นเพราะสถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระไม่เห็นความสำคัญของการฝึกงาน อาจารย์ผู้สอน เห็นว่าเป็นเพราะ

ไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร และมีลักษณะงานที่ไม่ตรงกับลักษณะของเนื้อหาวิชา ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของนักศึกษาเช่นกัน

3.2 ด้านอาจารย์ ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่ายังมีปัญหาในด้านการเตรียมอาจารย์ผู้สอน เนื่องจากขาดงบประมาณในการดำเนินการ แต่การเตรียมตัวของอาจารย์ผู้สอนในการใช้หลักสูตรวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีปัญหา และส่วนน้อยที่เห็นว่ายังมีปัญหาที่เพราะขาดเอกสารหลักสูตรสำหรับการศึกษา ค้นคว้า

3.3 ด้านนักศึกษา นักศึกษาส่วนใหญ่กล่าวว่า ได้รับการเตรียมเพื่อการเรียนตามหลักสูตรวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ และมีบางส่วนที่บอกว่า ไม่ได้รับการเตรียมเนื่องจากวิทยาลัยไม่ได้จัดปฐมนิเทศการเรียนเฉพาะโปรแกรมให้แก่นักศึกษาเลย

3.4 ด้านการเตรียมการสอน ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีปัญหาในด้านการให้อาจารย์จัดทำแนวการสอนเพราะขาดเอกสารประกอบในการจัดทำ แต่ในด้านการให้อาจารย์จัดทำแผนการสอน และการสนับสนุนในการทำเอกสารประกอบการสอนนั้น ส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีปัญหา สำหรับความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ก็เห็นว่าไม่มีปัญหาในด้านการจัดทำแนวการสอน เพราะช่วงเวลาในการดำเนินการไม่เพียงพอ ส่วนในด้านการจัดทำแผนการสอน อาจารย์ผู้สอนมีความเห็นว่า มีปัญหาและไม่มีปัญหาในจำนวนเท่า ๆ กัน โดยสาเหตุของปัญหาเนื่องจากขาดหนังสือ ตำรา ที่ใช้ประกอบการจัดทำ นอกจากนี้ยังมีปัญหาในด้านการจัดทำเอกสารประกอบการสอนเพราะขาดเอกสารตำราประกอบการค้นคว้าเพื่อการจัดทำเช่นกัน

3.5 ด้านเทคนิคและวิธีสอน อาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาส่วนใหญ่ มีความเห็นตรงกันว่า ไม่มีปัญหา ในเรื่องของเทคนิควิธีสอน แต่ก็มีนักศึกษาบางส่วนที่ยังเห็นว่ายังมีปัญหาอยู่เพราะไม่ค่อยเข้าใจในการเรียนภาคทฤษฎีบางเนื้อหา และอาจารย์ก็ไม่ค่อยใช้อุปกรณ์การสอนเท่าที่ควร

3.6 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ตามความเห็นของอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า ไม่มีปัญหาในเรื่องกิจกรรมการเรียนการสอนของอาจารย์ มีอาจารย์ส่วนน้อยและนักศึกษาบางส่วนเท่านั้นที่เห็นตรงกันว่ามีปัญหา เพราะช่วงเวลาในการฝึกปฏิบัติงานในการเรียนภาคปฏิบัติมีน้อยเกินไป

3.7 ด้านสื่อการเรียนการสอน ในด้านการเตรียมวัสดุอุปกรณ์การสอนของผู้บริหารนั้นส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา ส่วนที่มีปัญหาอยู่บ้างก็เป็นเพราะงบประมาณในการจัดซื้อไม่เพียงพอสำหรับในการจัดเตรียมเครื่องมือฝึกงานสำหรับนักศึกษาที่มีปัญหาเหมือนกัน คือ งบประมาณใน

การจัดซื้อไม่เพียงพอ ส่วนความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการสอนนั้นไม่มีปัญหา ส่วนน้อยที่มีปัญหาก็เป็นเพราะมีจำนวนไม่เพียงพอ แต่ในด้านเครื่องมือสำหรับฝึกงานนั้น ทั้งอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาต่างมีความเห็นตรงกันว่า มีปัญหาในเรื่องจำนวนไม่เพียงพอเช่นกัน สำหรับแหล่งวิทยากรต่าง ๆ ที่นักศึกษาได้ไปศึกษาดูงานมาแล้วก็ไม่ค่อยมีปัญหา จะมีบ้างก็เป็นเพราะแหล่งวิทยากรบางแห่งไม่ให้ความรู้เท่าที่ควร

3.8 ด้านกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน ทั้งอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าไม่มีปัญหา ในเรื่องการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน ซึ่งบางส่วนที่เห็นว่ามีปัญหาก็เป็นเพราะขาดงบประมาณในการดำเนินการมากที่สุด

3.9 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ตามความเห็นของอาจารย์ผู้สอน และนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีปัญหา มีอาจารย์ส่วนน้อยที่มีปัญหาเพราะขาดความชำนาญในการวัดผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา และนักศึกษบางส่วนที่เห็นว่ามีปัญหาก็เพราะว่าไม่ค่อยได้รับทราบข้อบกพร่องของตนเองหลังจากการวัดผลแล้ว

4. ข้อเสนอแนะในการใช้หลักสูตรวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และนักศึกษา สรุปได้ดังนี้

4.1 ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร ผู้บริหารได้เสนอว่าควรมีห้องฝึกปฏิบัติที่ตรงกับเนื้อหาวิชาสอน ให้เพิ่มจำนวนและวุฒิทางการศึกษาของอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาเอก ในด้านตัวหลักสูตรน่าจะเปิดสอนหลักสูตรถึงระดับปริญญาตรี กรมการฝึกหัดครู ควรเป็นผู้นำในการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนจะต้องเน้นการฝึกปฏิบัติงานให้มากขึ้น ส่วนในด้านสื่อการเรียนการสอนก็ควรเพิ่มงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องมือฝึกงานของนักศึกษาให้เพียงพอ

4.2 ข้อเสนอแนะของอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ผู้สอนได้ให้ข้อเสนอตรงกับผู้บริหาร ในด้านการจัดให้มีห้องฝึกปฏิบัติงานให้เพียงพอและตรงกับงานที่ฝึก ควรเตรียมอาจารย์ผู้สอน และจัดทำแนวการสอนให้พร้อมก่อนเปิดสอนตามหลักสูตร และน่าจะเพิ่มเวลาในการเรียนภาคปฏิบัติให้มากขึ้น นอกจากนั้นควรจัดให้มีอุปกรณ์และเครื่องมือฝึกงานอย่างเพียงพอ

4.3 ข้อเสนอแนะของนักศึกษา นักศึกษาได้ให้ข้อเสนอตรงกับผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนในทุก ๆ ด้าน กล่าวคือ ควรจัดเตรียมห้องฝึกปฏิบัติงานและบุคลากรด้านการสอนให้พร้อมก่อนเปิดสอนตามหลักสูตร และน่าจะเปิดสอนถึงระดับปริญญาตรีด้วย ส่วนด้านการเรียน



การสอนก็จะต้องเน้นการเรียนภาคปฏิบัติให้มากกว่าภาคทฤษฎี

### อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย มีข้อควรอภิปรายดังนี้

#### 1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันการศึกษา บุคลากรและนักศึกษา

##### 1.1 สภาพของสถาบันการศึกษา

1.1.1 สภาพของวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า วิทยาลัยส่วนใหญ่ยังไม่เคยจัดการอบรมประชุมปฏิบัติการด้านหลักสูตรเลยนั้น เป็นผลกระทบต่อการนำหลักสูตรไปใช้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะหลักสูตรวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ ซึ่งนับว่าเป็นหลักสูตรใหม่ของวิทยาลัย แต่ปรากฏว่าทางวิทยาลัยไม่ค่อยได้จัดอบรมและประชุมปฏิบัติการด้านหลักสูตรเท่าที่ควร ซึ่งการจะใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพนั้น บุคคลที่ใช้หลักสูตร อันได้แก่ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรู้และเข้าใจในตัวหลักสูตรให้ถูกต้องและชัดเจนด้วย ดังนั้นวิทยาลัยจึงควรจัดการอบรมประชุมปฏิบัติการด้านหลักสูตรเป็นอย่างยิ่ง อันแสดงให้เห็นถึงการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรเพื่อการใช้หลักสูตรอย่างมีคุณภาพ ส่วนจำนวนห้องที่ใช้ฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษานั้น ผลการวิจัยก็พบว่าวิทยาลัยส่วนใหญ่มีเพียง 1 ห้อง และมีห้องบันทึกเสียง ห้องโสตทัศนศึกษา มากที่สุด แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่า มีบางวิทยาลัยที่ยังไม่มีห้องฝึกปฏิบัติงานเลย แสดงให้เห็นว่าวิทยาลัยส่วนใหญ่ยังไม่มีความพร้อมทางด้านห้องฝึกปฏิบัติงาน ทั้ง ๆ ที่หลักสูตรวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์นั้น เป็นหลักสูตรสาขาวิชาชีพ ซึ่งจะต้องมีการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติมากพอสมควร ห้องที่ใช้ฝึกปฏิบัติงานจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง

1.1.2 สภาพของแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่แล้ววิทยาลัย จะส่งนักศึกษาไปศึกษาทฤษฎีและฝึกปฏิบัติงานทั้งในหน่วยงานราชการต่าง ๆ และหน่วยงานเอกชน โดยเฉพาะหน่วยงานด้านการวารสารและการประชาสัมพันธ์ ซึ่งก็เป็นการปฏิบัติที่เหมาะสมแล้ว เพราะถึงแม้วิชาวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์จะเป็นสาขาวิชาชีพ แต่ในหน่วยงานราชการส่วนใหญ่ก็จะมีฝ่ายการประชาสัมพันธ์และเอกสารการพิมพ์ ซึ่งเมื่อนักศึกษาได้สำเร็จตามหลักสูตรไปแล้วย่อมมีโอกาสเข้าทำงานในหน่วยงานราชการดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามวิทยาลัยก็ได้ตั้งหลักเกณฑ์การเลือกสถานที่สำหรับนักศึกษาฝึกงานไว้อย่างเหมาะสม คือ จะต้องมียุทธศาสตร์งานตรงกับลักษณะของเนื้อหาวิชาที่สอน และให้ความร่วมมือกับวิทยาลัยเป็นอย่างดี ซึ่งแสดงว่าวิทยาลัยได้เห็นความสำคัญใน

การเลือกสถานที่ฝึกงานเป็นอย่างมาก อันจะส่งผลให้การศึกษาตามหลักสูตรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

## 1.2 สภาพของบุคลากร

1.2.1 อาจารย์ประจำ ผลการวิจัยพบว่าส่วนใหญ่ได้มีการสำรวจความพร้อมของอาจารย์ก่อนเปิดสอนตามหลักสูตร โดยใช้แบบสำรวจความสนใจ แสดงให้เห็นว่าวิทยาลัยได้มีการเตรียมความพร้อมด้านอาจารย์ผู้สอน และจากการสำรวจจำนวนอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาเอก ปรากฏว่า วิทยาลัยส่วนใหญ่มีอาจารย์จำนวนไม่เกิน 6 คน ซึ่งถ้าเทียบกับจำนวนนักศึกษาทั้งชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 จากการวิจัยครั้งนี้โดยเฉลี่ยแล้วมีจำนวนประมาณ 75-80 คนนั้นคิดเป็นอัตราส่วน 1:12 จะเห็นได้ว่ามีอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกับอัตราส่วนที่เป็นเกณฑ์มาตรฐานของ กรมการฝึกหัดครู ซึ่งมีอัตราส่วน 1:10 จึงเป็นจำนวนที่พอเหมาะสำหรับการเปิดสอนตามหลักสูตร แต่ถ้าพิจารณาด้านวุฒิทางการศึกษาและสาขาวิชาเอกแล้ว ปรากฏว่าอาจารย์ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาโทวิชาเอกภาษาไทยมากที่สุด และรองลงมาคือ ระดับปริญญาโทสาขาวิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษา และน้อยที่สุดคือ ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท สาขาวิชานิเทศศาสตร์ ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า อาจารย์ประจำที่สอนในรายวิชาเอกนั้น ส่วนใหญ่ไม่ได้มีวุฒิทางการศึกษาและวิชาเอกที่ตรงกับสาขาวิชาที่สอน นอกจากนั้นยังพบว่าอาจารย์ที่สอนอยู่นั้นส่วนใหญ่แล้วมีประสบการณ์ด้านการสอนในรายวิชาเอกวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ มาเพียง 1 ปีเท่านั้น จากสภาพของอาจารย์ผู้สอนดังกล่าวนี้ได้ก่อให้เกิดปัญหาด้านการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง อันเป็นผลกระทบถึงคุณภาพของนักศึกษาในที่สุดด้วย เพราะตามหลักการจัดบุคลากรเข้าสอนตามหลักสูตรนั้น จะต้องจัดให้ตรงกับความรู้ความสามารถและความถนัดของผู้สอนมากที่สุด ดังจะเห็นได้จากแนวความคิดของ สจ๊วต อูทรานันท์ (2527:264) ที่ว่า "การจัดครูเข้าสอนจำเป็นจะต้องคำนึงถึงความรู้ความสามารถ ตลอดจนความสมัครใจของครูแต่ละคนด้วย" แต่อย่างไรก็ตามผู้บริหารส่วนใหญ่ก็ได้มีการเตรียมความพร้อมให้กับอาจารย์ผู้สอนโดยการแจกหลักสูตรให้ศึกษาก่อน และสนับสนุนให้เข้ารับการอบรมระยะสั้นในสาขาวิชาที่สอน ตลอดจนการให้ไปศึกษาดูงาน และการศึกษาต่อ ซึ่งก็นับว่าเป็นการปฏิบัติที่จะก่อให้เกิดผลดีต่อการจัดทำการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น และก็น่าจะเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่ต้องส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรประจำการให้มีความรู้ความสามารถทันกับความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการต่าง ๆ อยู่เสมอ

1.2.2 วิทยากรพิเศษ วิทยาลัยส่วนใหญ่ได้มีการเชิญวิทยากรหรือผู้ชำนาญพิเศษ มาบรรยายให้นักศึกษาฟังประมาณ 3-4 คน และบรรยายในเรื่องการประชาสัมพันธ์มากที่สุด และรองลงมาคือ เรื่องวารสารศาสตร์ แสดงให้เห็นว่า วิทยาลัยส่วนใหญ่ได้ใช้ทรัพยากร

ในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังที่ วอลเตอร์ (Walter A. Wittich, 1967:68) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า "วิธีการใช้ประโยชน์จากแหล่งความรู้ในชุมชนมี 2 วิธีใหญ่ ๆ คือ การนำบุคคลหรือสิ่งของมาสู่ห้องเรียน และการนำชั้นเรียนออกสู่ชุมชนจริง ๆ"

1.3 สภาพของนักศึกษา จากจำนวนของนักศึกษาวิชาเอกวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ ในชั้นปีที่ 1 จำนวน 36-40 คน และ ชั้นปีที่ 2 มีจำนวน 31-35 คน แสดงว่ามีจำนวนมากพอสำหรับการเปิดสอนตามหลักสูตรที่เปิดใหม่ เพราะมีจำนวนไม่มากและไม่ค่อยจนเกินไป ตลอดจนมีอัตราส่วนพอดีกับอาจารย์ผู้สอนดังกล่าวมาแล้วข้างต้น และจากการศึกษาถึงเหตุผลในการเลือกเรียนในรายวิชาเอกนี้ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ก็พบว่า ส่วนใหญ่เลือกเรียนเพราะความถนัดและความสนใจ ชอบเรียนวิชานี้เพราะมีใจรักและสนใจอยากจะเป็นนักหนังสือพิมพ์และนักประชาสัมพันธ์ ซึ่งก็สอดคล้องกับลักษณะของผู้ที่จะเรียนในสาขาวิชาชีพนี้นั้น ผู้เรียนจะต้องมีความถนัดและความสนใจเป็นปัจจัยสำคัญด้วย นอกจากนั้น การที่นักศึกษาอยากจะเป็นนักหนังสือพิมพ์และนักประชาสัมพันธ์ ก็แสดงว่าปัจจุบันนี้อาชีพในด้านนี้อยู่ในความสนใจของนักศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะเป็นอาชีพที่ทำเป็นอิสระได้ ไม่จำเป็นต้องเข้าไปในองค์กรต่าง ๆ ทำเอง เปิดบริษัทเอง ออกหนังสือพิมพ์ เป็นประชาสัมพันธ์ ทำธุรกิจต่าง ๆ อุตสาหกรรมขนาดเบา หรืออุตสาหกรรมทางการเกษตรก็ต้องการการประชาสัมพันธ์เช่นกัน (มรกต จันทร์ไทย, รัชฎาภรณ์ คำเครื่อง (2530:8) และเมื่อนักศึกษาได้เข้ามาศึกษาในสถาบันการศึกษาแล้ว นักศึกษาส่วนใหญ่ ได้รับการเตรียมความพร้อมเฉพาะบางวิชาเท่านั้น โดยได้รับการชี้แจงแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ดังนั้นถ้าจะให้นักศึกษาเกิดความพร้อมทางด้านการเรียนเป็นอย่างดีแล้ว ควรจะได้รับการเตรียมความพร้อมจากอาจารย์ผู้สอนในทุกรายวิชา จะโดยวิธีใดก็ได้ตามความเหมาะสม เพราะความพร้อมทางด้านการเรียนของนักศึกษามีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก ยังเป็นการช่วยให้อาจารย์ผู้สอนได้ตัดสินใจเลือกเทคนิควิธีสอน ตลอดจนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับพื้นฐานของนักศึกษาอีกด้วย ส่วนในด้านการฝึกปฏิบัติงานก็เช่นเดียวกัน เนื่องจากการออกไปปฏิบัติงานในสถานการณจริง ดังนั้นภาควิชาและผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดเตรียมอย่างดี และรอบคอบที่สุด ซึ่งจากการวิจัยนี้ก็พบว่าวิทยาลัยส่วนใหญ่ได้จัดโครงการแนะนำการฝึกปฏิบัติงานให้แก่นักศึกษา ทั้งนี้ว่าเป็นการปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักการของการฝึกงานอยู่แล้ว

## 2. การปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์

2.1 ด้านการเตรียมการสอน ผู้บริหารส่วนใหญ่ได้กำหนดให้อาจารย์ผู้สอนจัดทำแนวการสอนและแผนการสอน โดยให้อาจารย์ที่สอนวิชาเดียวกันร่วมกันจัดทำ และให้การสนับสนุน โดยการบริการวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดทำ ได้สนับสนุนให้จัดทำเอกสารประกอบการสอนด้วยการบริการด้านการพิมพ์และเผยแพร่ ส่วนการปฏิบัติของอาจารย์ผู้สอน ปรากฏว่า อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่จัดทำเฉพาะแผนการสอนเท่านั้น และบางส่วนก็ไม่ได้จัดทำทั้งแนวการสอนและแผนการสอนเลย ส่วนผู้ที่จัดทำส่วนใหญ่ก็จัดทำด้วยตนเอง ซึ่งไม่ตรงกับนโยบายของผู้บริหารที่ต้องการให้จัดทำทั้งแนวการสอนและแผนการสอนร่วมกัน แต่อย่างไรก็ตาม นโยบายของผู้บริหารดังกล่าวมานั้น มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุจรรยา สุวรรณศิริ (2528:122) ที่ว่า "ผู้บริหารส่วนใหญ่ได้ให้อาจารย์ผู้สอนจัดทำแผนการสอนโดยให้อาจารย์จัดทำร่วมกัน" ซึ่งจะเห็นว่า แผนการสอนนั้นมีความสำคัญต่อการสอนของอาจารย์เป็นอย่างมาก เพราะการทำแผนการสอนเปรียบเสมือนพิมพ์เขียว (Blue Print) เป็นสิ่งที่ช่วยให้ครูใ้คว่างแผนการสอน และจะช่วยให้สอนดีขึ้น เพราะครูได้มีโอกาสกำหนดจุดมุ่งหมายของบทเรียน ทาวิธีสอนต่าง ๆ จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจเร็วขึ้น (วิชัย วงษ์ใหญ่ 2521 :175) และผู้วิจัยเห็นว่า ในด้านการเตรียมการสอนเกี่ยวกับการจัดทำแนวการสอน แผนการสอน ตลอดจนเอกสารประกอบการสอนนั้น วิทยาลัยครูต่าง ๆ ที่ได้เปิดสอนหลักสูตรวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ ควรจะได้มีการร่วมมือกันจัดทำแนวการสอน แผนการสอน และเอกสารประกอบการสอน ให้ครบทุกรายวิชา เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้ไปในแนวเดียวกัน อันจะทำให้การใช้หลักสูตรใหม่นี้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ไม่เช่นนั้นแล้ว จะทำให้ผู้สอนเกิดปัญหา เกิดความไม่มั่นใจในการสอน อันจะทำให้ได้ผลผลิต คือ นักศึกษาที่ไม่มีคุณภาพตามที่สังคมต้องการ

2.2 ด้านเทคนิคและวิธีสอน วิธีสอนที่อาจารย์ใช้มากที่สุด คือ วิธีสอนแบบบรรยาย รองลงไปคือ การฝึกปฏิบัติงาน ซึ่งตามความเป็นจริงแล้ว วิชาวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ เป็นวิชาชีพที่ต้องมีการเรียนภาคปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ วิธีสอนที่ใช้แบบบรรยายจึงไม่ค่อยเหมาะสมเท่าใดนัก จึงน่าจะใช้วิธีการฝึกปฏิบัติงานให้มากที่สุด สำหรับการสอนแบบบรรยายควรใช้ผสมกับวิธีสอนแบบอื่น ๆ ด้วยจึงจะเกิดผลดีที่สุด

2.3 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ได้เตรียมการสอนก่อนทุกครั้ง ซึ่งจะเห็นว่าทำให้เกิดผลดีต่อทั้งตัวอาจารย์ผู้สอนเองและต่อตัวนักศึกษา เนื่องจาก การเตรียมการสอนล่วงหน้าก่อให้เกิดความมั่นใจในการสอนมากขึ้น และนักศึกษาก็ได้รับความรู้

ที่ถูกต้อง และเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว นอกจากนั้นอาจารย์ผู้สอนยังได้มีการชี้แจงแผนการเรียน แผนการปฏิบัติงาน ตลอดจนภาคเรียนให้นักศึกษาทราบ ซึ่งก็สอดคล้องกับความคิดเห็นของนักศึกษา นับว่าเป็นการให้แนวทางการเรียนแก่นักศึกษาเป็นอย่างดี ส่วนการนำนักศึกษาไปศึกษาปฏิบัติงานหรือทัศนศึกษา อาจารย์และนักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าได้ไปศึกษาปฏิบัติงานหรือทัศนศึกษา ซึ่งนับว่าเป็นกิจกรรมการเรียนที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนสาขาวิชาชีพเป็นอย่างมาก เพราะนักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงได้ดีกว่าการเรียนเฉพาะในห้องเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรนำไปศึกษาปฏิบัติงานในแหล่งวิทยาการที่เกี่ยวกับด้านวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์โดยตรง สำหรับด้านความรู้และทักษะที่นักศึกษาได้รับจากการเรียนการสอน ปรากฏว่าสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้มาก ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ ระดับอนุปริญญา ฉบับพุทธศักราช 2528 นี้ ที่ได้ระบุไว้ว่า "เพื่อผลิตบุคลากรด้านวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพ" (กรมการฝึกหัดครู (2528:1))

2.4 ด้านสื่อการเรียนการสอนและการใช้แหล่งวิทยาการต่าง ๆ การวิจัยพบว่า ผู้บริหารได้มีการจัดวัสดุอุปกรณ์การสอน และหนังสือเอกสารต่าง ๆ ให้แก่อาจารย์ผู้สอน มีการสำรวจสื่อการเรียนการสอนทั้งในด้านปริมาณและความสอดคล้องกับเนื้อหา ตลอดจนการสนับสนุนอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาในการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน โดยบริการในด้านวัสดุ อุปกรณ์การผลิต บริการความสะดวกในการเบิกยืมและมีการจัดศูนย์บริการด้านสื่อการเรียนการสอน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารต่างก็เห็นความจำเป็นและความสำคัญของสื่อการเรียนการสอนเป็นอย่างมากว่า สื่อการเรียนการสอนมีส่วนที่ทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น เหมือนกับคำกล่าวของ เกรียง เอี่ยมสกุล (2511:154) ที่ว่า "การสอนที่ดีจำเป็นจะต้องใช้อุปกรณ์การสอน เพราะอุปกรณ์การสอน ช่วยทั้งครูและนักเรียน ช่วยให้ครูเหนื่อยลง เป็นการผ่อนแรงครู ช่วยให้นักเรียนมีสติปัญญาสูงขึ้น เรียนรู้และเข้าใจยิ่งขึ้น ช่วยให้นักเรียนที่มีสติปัญญา ทำให้สามารถเรียนได้ มีความเข้าใจแจ่มแจ้ง เพราะได้พบกับประสบการณ์หลาย ๆ อย่างนอกเหนือจากแบบเรียนและกระดานดำ" ส่วนประเภทของสื่อการเรียนการสอนที่ใช้มากที่สุด คือ สไลด์ และเครื่องฉายข้ามศีรษะ แผ่นโปร่งแสง รองลงมาคือ วิดีโอเทป นับว่าเป็นสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และลักษณะของวิชาที่สอน โดยเฉพาะวิดีโอเทปนั้นมีความจำเป็นสำหรับการเรียนด้านวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์เป็นอย่างมาก เช่น สามารถใช้เพื่อฝึกบุคลิกภาพของผู้เรียน และการบันทึกภาพที่สำคัญด้านการวารสารและการประชาสัมพันธ์

เป็นต้น อาจารย์ผู้สอนก็มีความชำนาญในการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าจะมีอาจารย์บางท่านที่ยังขาดความชำนาญ แต่ก็ได้มีการแก้ปัญหา โดยได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของห้องฝึกปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นวิธีแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ เพราะห้องฝึกปฏิบัติงานนั้นจะต้องมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบดูแลและให้การบริการประจำห้องอยู่แล้ว นอกจากนั้นอาจารย์ยังได้มีการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาเป็นปัจจัยประกอบการเรียนการสอน โดยการนำนักศึกษาไปศึกษาปฏิบัติงานในแหล่งวิทยาการในท้องถิ่น และรองลงมาก็คือการเชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาสาธิต หรือให้ความช่วยเหลือ การปฏิบัติของอาจารย์ผู้สอนดังกล่าวนับว่าเป็นผลดีต่อการเรียนการสอนในสาขาวิชาชีพนี้เป็นอย่างมาก เพราะแหล่งวิทยาการในท้องถิ่นที่ตรงกับสาขาวิชาวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ ปัจจุบันได้มีอยู่ในท้องถิ่นมากพอสมควร การได้นำนักศึกษาไปศึกษาปฏิบัติงานในสถานที่ดังกล่าวจะเป็นการสร้างเสริมประสบการณ์แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี และการที่เชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาสาธิตหรือให้ความช่วยเหลือก็เช่นเดียวกัน นอกจากนักศึกษาจะได้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้และทักษะด้านวิชาชีพแล้ว ยังเป็นการแก้ปัญหาเรื่องการขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่ตรงกับสาขาวิชาที่สอน ตามผลของการวิจัยครั้งนี้อีกด้วย ส่วนในด้านสถานที่สำหรับนักศึกษาไปฝึกงานนั้น ส่วนใหญ่แล้ววิทยาลัยได้ติดต่อให้ตามความเหมาะสม ซึ่งสภาพของสถานที่ฝึกงานก็ปรากฏว่ามีการคมนาคมสะดวก มีกฎระเบียบดี มีอุปกรณ์การฝึกงานเพียงพอ และเจ้าของสถานที่มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการฝึกงาน ตลอดจนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทำให้นักศึกษาได้รับความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ เป็นอย่างมาก ฉะนั้นจึงเป็นที่เชื่อได้ว่า ถ้าสภาพของสถานที่ฝึกงานมีความพร้อมแล้ว การฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาก็ย่อมเกิดผลดีตามมาเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่า วิทยาลัยควรได้มีการติดตามการฝึกงานของนักศึกษาอย่างใกล้ชิด เพื่อจะได้ให้คำแนะนำชี้แจงต่าง ๆ แก่นักศึกษาที่เกิดปัญหา และจะเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจแก่นักศึกษาอีกด้วย

2.5 ด้านกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน ทั้งอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาส่วนใหญ่ ได้มีการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน โดยการออกหนังสือพิมพ์และวารสารต่าง ๆ มากที่สุด รองลงมาก็คือ การบริการส่งเสียงตามสายภายในวิทยาลัย โดยได้รับการสนับสนุนจากวิทยาลัยเป็นอย่างดี โดยเฉพาะในด้านวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อการจัดกิจกรรม ผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมมากที่สุด คือ อาจารย์ผู้สอน และนักศึกษาวิชาเอก ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือและความสนใจจากนักศึกษามาเป็นอย่างดี แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมเสริมการเรียนการสอนที่จัดขึ้นนี้มีความสอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหาวิชาในหลักสูตรมากที่สุด กล่าวคือ การออกหนังสือพิมพ์

และวารสารต่าง ๆ นั้นเป็นงานด้านวารสารศาสตร์โดยตรง และเป็นงานด้านการประชาสัมพันธ์  
 ในลักษณะของข้อเขียนต่าง ๆ อีกด้วย ส่วนการบริการส่งเสริมตามสายภายในวิทยาลัยก็เป็นงาน  
 ด้านการประชาสัมพันธ์โดยตรงเช่นกัน จึงนับได้ว่า กิจกรรมเสริมการเรียนการสอนได้ให้ความ  
 รู้และประสบการณ์ตรงแก่นักศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะการจัดการเรียนการสอนเฉพาะในชั้น  
 เรียนนั้นมุ่งเน้นจะพัฒนาผู้เรียน ในด้านเนื้อหาวิชาเป็นสำคัญ ส่วนการพัฒนาอื่น ๆ นั้นจะต้อง  
 ใช้กิจกรรมเสริมภายนอกห้องเรียนให้มากที่สุด นอกจากนั้นยังเป็นการให้โอกาสแก่นักศึกษาได้  
 ใช้ความรู้ ความสามารถ และความถนัดของตนเอง แสดงออกมาในแนวทางที่ถูกต้องด้วย ดัง  
 คำกล่าวของ เฮนรี (Henry C. Known, 1960:510) ที่ว่า "กิจกรรมเสริมหลักสูตรสามารถ  
 ดึงความสนใจ ความสามารถพิเศษ และความกระตือรือร้นของผู้เรียนให้แสดงออกมาได้โดยสมัคร  
 ใจก็ต่อเมื่อมีอิสระในการเลือกทำและตระหนักในความรับผิดชอบ" ดังนั้นจะเห็นว่าการที่นักศึกษา  
 จะได้มีโอกาสแสดงออกตามความถนัดของตนเองนั้น การส่งเสริมและการให้อิสระแก่นักศึกษานั้น  
 มีส่วนผลักดันให้กิจกรรมนั้น ๆ ออกมาอย่างมีคุณภาพและคุ้มค่าที่สุดเช่นกัน และนอกจากนั้น  
 กิจกรรมเสริมการเรียนการสอนนั้นยังเป็นเครื่องมืออย่างดีสำหรับการสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดี  
 ระหว่างนักศึกษาด้วยกัน ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ เพราะได้ทำงานร่วมกันทำให้บุคคลได้รู้  
 จักกันมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ชักถามความเข้าใจและข้อเท็จจริง ซึ่งแต่ละ  
 ฝ่ายต้องการรู้ แต่ผู้สอนจะต้องระมัดระวังในเรื่องการวางตัวให้ถูกต้องกับจรรยาบรรณของอาชีพ  
 และวัฒนธรรมอันดีงาม (ธนู แสงศักดิ์, 2513:4)

2.6 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ปรากฏว่าอาจารย์ผู้สอน  
 ส่วนใหญ่ได้มีการชี้แจงหลักเกณฑ์และกำหนดวิธีการวัดผลให้นักศึกษาทราบล่วงหน้า มีการประเมิน  
 ผลในการเรียนภาคทฤษฎีเป็นบางครั้ง แต่ภาคปฏิบัติที่มีการประเมินผลทุกครั้ง โดยผู้มีหน้าที่ประ-  
 เมินผลการฝึกงานคือ อาจารย์นิเทศก์กับเจ้าหน้าที่ของสถานที่ฝึกงาน และส่วนใหญ่จะเป็นการ  
 ประเมินด้วยวิธีการ กระบวนการ และขั้นตอนการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีการชี้แจงข้อบกพร่องให้  
 นักศึกษาทราบทุกครั้ง หลังจากการประเมินผลแล้ว ส่วนวิธีการวัดผลที่ใช้คือ การใช้แบบทดสอบ  
 และการรายงานเป็นกลุ่มย่อย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการปฏิบัติของอาจารย์ผู้สอนนั้นปฏิบัติได้สอดคล้อง  
 กับลักษณะของการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาและเหมาะสมกับลักษณะของสาขาวิชาชีพ  
 เพราะการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนนั้น นักศึกษาควรจะได้ทราบถึงหลักเกณฑ์และวิธี  
 การวัดผลล่วงหน้าก่อนเพื่อการเตรียมตัวในการเรียนและการสอน และนอกจากนั้นการวัดผล  
 ในภาคปฏิบัติซึ่งมีการวัดผลทุกครั้งนั้นจะทำให้ทราบถึงความก้าวหน้าของทักษะของผู้เรียนได้เป็น

อย่างคี่ ส่วนการเรียนรู้ที่ผู้สอนประเมินผลผู้เรียนนั้น เนื่องจากวิชาวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ เป็นวิชาชีพที่มีขั้นตอนของการปฏิบัติอยู่เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นการวัดผลด้านวิธีการ กระบวนการและขั้นตอนการปฏิบัติงานจึงเหมาะสมที่สุด ส่วนวิธีการวัดผลที่ใช้มากที่สุดนั้นคือการใช้แบบทดสอบ ซึ่งยังไม่ค่อยสอดคล้องและเหมาะสมกับลักษณะวิชาเท่าใดนัก เพราะเป็นการทดสอบความรู้ความจำมากกว่าวิธีการปฏิบัติงาน ดังนั้นวิธีการวัดผลที่ควรใช้มากที่สุด คือ วิธีการสังเกตขั้นตอนและกระบวนการปฏิบัติงาน โดยมีแบบฟอร์มการสังเกตที่มีคุณภาพ และหลังจากการประเมินผลแล้ว ได้มีการชี้แจงข้อบกพร่องให้นักศึกษาได้ทราบก็เป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับอันจะทำให้นักศึกษาได้ปรับปรุงในด้านการศึกษาให้ดีขึ้นได้ นอกจากนี้การวัดและประเมินผล การเรียนการสอน ยังทำให้ทราบถึงพัฒนาการด้านต่างๆของผู้เรียน การเรียนการสอนได้บรรลุจุดมุ่งหมายตามที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้มากน้อยเพียงใด ทำให้ทราบถึงผลการสอนของอาจารย์ว่ามีประสิทธิภาพหรือไม่ ยังมีข้อบกพร่องที่ควรแก้ไขอย่างไร และยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนอยู่เสมอ อันจะส่งผลถึงคุณภาพของนักศึกษาในที่สุด

### 3. ปัญหาและอุปสรรคในการใช้หลักสูตรวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์

#### 3.1 ด้านสถานศึกษาและแหล่งวิทยาการต่าง ๆ

3.1.1 สถานศึกษา ปัญหาที่สำคัญในการวิจัยครั้งนี้คือจำนวนห้องฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษามีไม่เพียงพอ หรือบางวิทยาลัยยังไม่มีห้องฝึกปฏิบัติงานเลย นับว่าเป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก เพราะโดยลักษณะของวิชาด้านวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ เป็นวิชาที่ต้องการฝึกปฏิบัติในห้องฝึกปฏิบัติเฉพาะสาขาวิชาอยู่แล้ว เช่น ห้องบันทึกเสียง ห้องถ่ายรูป หรือห้องถ่าย ที.วี. เป็นต้น โดยที่แต่ละห้องจะมีลักษณะเฉพาะที่ตรงกับรายวิชาแต่ละวิชาเท่านั้น ดังนั้นแต่ละวิทยาลัยจึงน่าจะมีห้องฝึกปฏิบัติงานให้ครบรายวิชาที่มีการฝึกปฏิบัติงาน ซึ่งอาจจะเป็นไปได้ยาก เพราะขาดงบประมาณในการดำเนินการ อย่างไรก็ตามก็น่าจะมีการใช้ทรัพยากรภายในท้องถิ่นมาใช้แทน เช่น ห้องปฏิบัติการของสถาบันการศึกษาที่มีอยู่ในชุมชนเดียวกัน หรือห้องปฏิบัติการของสถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระต่าง ๆ เป็นต้น แต่จะต้องคำนึงถึงด้านการคมนาคม ค่าใช้จ่ายของนักศึกษา ตลอดจนความร่วมมือจากเจ้าของสถานประกอบการนั้นด้วย

3.1.2 แหล่งวิทยาการ ปัญหาในด้านของแหล่งวิทยาการที่มีอยู่นั้นมีเพียงส่วนน้อย คือ แหล่งวิทยาคารนั้น ๆ ไม่เห็นความสำคัญของการฝึกงาน จึงไม่ได้ให้ความร่วมมือ



เท่าที่ควร นอกจากนั้นยังมีลักษณะงานไม่ตรงกับลักษณะของเนื้อหาวิชา ดังนั้นปัญหาในด้านนี้ทางวิทยาลัยควรจะต้องมีการประชาสัมพันธ์กับแหล่งวิทยการนั้น ๆ เป็นอย่างดี อาจจะจัดในรูปของการประชุมร่วมกันระหว่าง ผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษา และเจ้าของแหล่งวิทยการ เพื่อชี้แจงและสร้างความเข้าใจอันดีและถูกต้อง ก็จะทำให้ปัญหาลดลงไปได้

3.2 ด้านอาจารย์ ปัญหาที่สำคัญคือ ขาดงบประมาณค่าเงินการเพื่อการเตรียมอาจารย์ด้านการสอนตามหลักสูตรวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ ดังนั้น กรมการฝึกหัดครูควรจะได้มีการเพิ่มงบประมาณในด้านนี้ให้มากขึ้น เพราะการพัฒนาอาจารย์เพื่อการใช้หลักสูตรนั้นมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์ผู้สอนในวิทยาลัยครูส่วนใหญ่มีความถนัดในการสอนด้านวิชาชีพครูมากกว่าอยู่แล้ว เมื่อต้องสอนในสาขาวิชาอื่น จึงจำเป็นต้องมีพัฒนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในสาขาวิชาที่สอนให้มากยิ่งขึ้น โดยอาจจะจัดในรูปของการจัดอบรม ประชุมปฏิบัติการ เป็นระยะ ๆ ตามเวลาที่เหมาะสม หรือมีการส่งเสริมให้ศึกษาต่อในสาขาวิชาที่ตรงกับวิทยาลัยต้องการ และปัจจุบันนี้ทางคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยก็ได้เปิดโอกาสให้สหวิทยาลัยทั้ง 8 แห่ง คัดเลือกอาจารย์แล้วส่งเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโท นิเทศศาสตร์พัฒนาการ ปีละ 8 คน (มรกด จันทรไทย, รัชฎาภรณ์ คำเครื่อง 2530:8)

3.3 ด้านนักศึกษา ปัญหาในด้านการเตรียมตัวของนักศึกษาเพื่อการเรียนหลักสูตรวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ มีปัญหาอยู่บ้าง คือ วิทยาลัยไม่ได้จัดปฐมนิเทศการเรียนเฉพาะโปรแกรมให้แก่นักศึกษา จึงทำให้นักศึกษาไม่ค่อยเข้าใจในการเรียนสาขาวิชานี้ ดังนั้นทางวิทยาลัยจึงควรจัดปฐมนิเทศ หรืออาจารย์ที่ปรึกษาให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิดก่อนเปิดเรียน

3.4 ด้านการเตรียมการสอน ปัญหาที่สำคัญในการจัดทำแนวการสอนแผนการสอน และเอกสารประกอบการสอน คือ การขาดเอกสารประกอบในการจัดทำและช่วงเวลาในการดำเนินการไม่เพียงพอ แสดงว่าวิทยาลัยยังขาดเอกสารตำราต่าง ๆ เพื่อให้อาจารย์ผู้สอนได้ศึกษาค้นคว้าประกอบการจัดทำแนวการสอน แผนการสอน และเอกสารประกอบการสอน ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเป็นหลักสูตรที่เพิ่งเปิดสอนใหม่ ทางวิทยาลัยจึงยังไม่ได้จัดซื้อ จัดหาเอกสารต่าง ๆ มาบริการอาจารย์ผู้สอนเท่าที่ควร ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าวิทยาลัยควรจัดงบประมาณให้กับภาควิชาเพื่อจัดซื้อเอกสารตำราต่าง ๆ ไว้ประจำในภาควิชา นอกจากนั้นทางภาควิชาควรจัดหาหนังสือ เอกสารตำราต่าง ๆ จะโดยวิธีการใดก็ได้ตามความเหมาะสม และห้องสมุดของวิทยาลัยก็ควรพิจารณาเลือกซื้อหนังสือที่เกี่ยวกับด้านวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นด้วย ทั้งนี้เพราะการจัดหาเอกสารประกอบหลักสูตรดังกล่าวนี้ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะ

ช่วยเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.5 ด้านเทคนิคและวิธีสอน มีปัญหาอยู่บ้างตามความคิดเห็นของนักศึกษา คือไม่ค่อยเข้าใจในการเรียนภาคทฤษฎีบางเนื้อหา และอาจารย์ไม่ค่อยใช้อุปกรณ์การสอนเท่าที่ควร ดังนั้นอาจารย์ผู้สอนควรแก้ปัญหาในด้านนี้ อาจจะโดยวิธีเข้ารับการอบรมระยะสั้นในรายวิชาที่สอนและไม่ค่อยแม่นยำในเนื้อหาวิชา หรือเข้าฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้อุปกรณ์การสอน เป็นต้น

3.6 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาในด้านนี้มีอยู่บ้างบางส่วน คือ ช่วงเวลาในการฝึกปฏิบัติงาน ในการเรียนภาคปฏิบัติมีน้อยเกินไป ซึ่งปัญหานี้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนในสาขาวิชาชีพเป็นอย่างมาก เพราะการศึกษาจะเกิดผลดีต่อเมื่อมีการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง ๆ ดังนั้นจึงเห็นสมควรขยายช่วงเวลาการฝึกปฏิบัติงานให้มากขึ้นกว่าเดิม เพื่อว่านักศึกษาจะได้รับความรู้และประสบการณ์ ตลอดจนความชำนาญต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น อันจะเป็นผลดีต่อคุณภาพของนักศึกษาที่สำเร็จในด้านวิชาชีพนี้ต่อไป

3.7 ด้านสื่อการเรียนการสอน ในด้านวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน เครื่องมือการฝึกงานของนักศึกษา มีปัญหาบ้างก็เพราะงบประมาณในการจัดซื้อไม่เพียงพอ จะมีปัญหามากก็คือ ที่มีอยู่นั้นมีจำนวนไม่เพียงพอ ดังนั้นทางวิทยาลัยควรจะแก้ปัญหา อาจจะโดยการเพิ่มงบประมาณในการจัดซื้อ หรือจัดหาเงินมาซื้อ โดยความร่วมมือจากหลายฝ่าย หรือจะแก้ปัญหาเฉพาะหน้าโดยขอความช่วยเหลือจากแหล่งวิทยากรในท้องถิ่น เป็นต้น สำหรับแหล่งวิทยากรที่นักศึกษาเคยไปศึกษาดูงานมาแล้วนั้น มีปัญหาอยู่บ้างคือไม่ได้รับความรู้จากแหล่งวิทยากรนั้น ๆ เท่าที่ควร

3.8 ด้านกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน มีอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษางานส่วนที่เห็นว่ายังมีปัญหาอยู่ เพราะขาดงบประมาณในการดำเนินการ สำหรับปัญหาดังกล่าวนี้อาจจะแก้ปัญหาได้โดย ทั้งอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาร่วมมือกันจัดหารายได้มาเพื่อการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน เพราะลักษณะของงานด้านวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์นั้น มีช่องทางที่จะหารายได้ได้ง่ายอยู่แล้ว เช่น การจัดการแสดงคอนเสิร์ต การแสดงละครต่าง ๆ การออกหนังสือพิมพ์ วารสารต่าง ๆ ซึ่งล้วนแต่เป็นกิจกรรมที่เสริมการเรียนการสอนด้วย และเพื่อเป็นการหารายได้ด้วย เช่นกัน

3.9 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ตามความเห็นของอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษามีเพียงส่วนน้อยที่เห็นว่าปัญหาอยู่บ้างในด้านการขาดความชำนาญในการวัดผล การปฏิบัติงานของนักศึกษาและนักศึกษาไม่ค่อยได้รับทราบข้อบกพร่องของตนเองหลังจากการวัดผลแล้ว ดังนั้นอาจารย์ผู้สอนควรจะต้องสนใจพัฒนาตนเองด้านการวัดผลการปฏิบัติงาน อาจจะเข้า

รับการอบรมด้านการวัดผล ประเมินผล และเมื่อเกิดทักษะและชำนาญ สามารถวัดผลการปฏิบัติงานแล้วก็จะสามารถปฏิบัติชี้แจงข้อบกพร่องในการฝึกปฏิบัติงานให้นักศึกษาทราบได้ เช่นกัน

#### 4. ข้อเสนอแนะในการใช้หลักสูตรวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์

4.1 ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร ผู้บริหารเสนอให้มีห้องฝึกปฏิบัติงานที่ตรงกับเนื้อหาวิชาที่สอน เพิ่มจำนวนและวุฒิทางการศึกษาของอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาเอก ด้านหลักสูตร ควรเปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี กรมการฝึกหัดครู น่าจะเป็นผู้นำในการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร การเรียนการสอนต้องเป็นการฝึกปฏิบัติงานให้มากขึ้น และควรเพิ่มงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องมือฝึกงานของนักศึกษาให้เพียงพอ จะเห็นได้ว่าจากข้อเสนอแนะด้านต่าง ๆ เหล่านี้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับปัญหาซึ่งได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรนี้น่าจะได้นำไปพิจารณาถึงความเป็นไปได้ เพื่อจะได้ปฏิบัติให้เกิดผลดีต่อการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

4.2 ข้อเสนอแนะของอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ผู้สอนได้ให้ข้อเสนอตรงกับผู้บริหารในทุก ๆ ด้านที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ 4.1 อันแสดงให้เห็นว่า ทั้งผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนต่างมีความต้องการในสิ่งเดียวกัน ซึ่งก็เป็นที่ยอมรับว่าหากได้มีการปฏิบัติและจัดให้มีขึ้นตามข้อเสนอแนะแล้ว ก็จะทำให้การดำเนินการใช้หลักสูตรวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรได้เป็นอย่างดี

4.3 ข้อเสนอแนะของนักศึกษา นักศึกษาส่วนใหญ่ก็ได้ให้ข้อเสนอแนะที่ตรงกับผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านห้องฝึกปฏิบัติงาน ทางด้านอาจารย์ผู้สอน การเรียนภาคปฏิบัติ และการเปิดหลักสูตรถึงระดับปริญญาตรี

อนึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าข้อเสนอแนะของประชากรทั้ง 3 กลุ่มนั้นนอกจากจะมีความสอดคล้องซึ่งกันและกัน แล้วยังสอดคล้องกับลักษณะของปัญหาการใช้หลักสูตรวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์อีกด้วย ซึ่งนับได้ว่าปัญหาและข้อเสนอแนะในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นปัญหาสำคัญที่ผู้ใช้หลักสูตรวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ กำลังประสบอยู่ และมีความต้องการให้มีการปรับปรุงแก้ไขต่อไป อันจะเป็นการช่วยให้การนำหลักสูตรไปใช้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ในที่สุด



### ข้อเสนอแนะ

1. วิทยาลัยครูทุกแห่งที่เปิดสอนวิชาเอกวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ ระดับอนุปริญญา ควรร่วมมือกันจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร อันได้แก่ แผนการสอน แผนการสอน และเอกสารประกอบการสอน โดยอาจจะเชิญวิทยากรจากหน่วยงานพิเศษ กรมการฝึกหัดครู และผู้ชำนาญพิเศษจากแหล่งวิทยาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาให้ความช่วยเหลือ ซึ่งจะทำให้ได้มาซึ่งเอกสารประกอบหลักสูตรที่มีคุณภาพและก่อให้เกิดผลดีต่อการใช้หลักสูตรเป็นอย่างดี

2. ควรปรับปรุงคุณภาพของอาจารย์ผู้สอน โดยการจัดอบรมสัมมนาในด้านวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ ซึ่งวิทยาลัยครูต่าง ๆ อาจจะมีผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเป็นผู้จัดการอบรม และเชิญวิทยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาเป็นผู้ให้การอบรม นอกจากนี้ควรได้มีการส่งเสริมให้อาจารย์ผู้สอนได้มีโอกาสศึกษาต่อในสาขาวิชาในศาสตร์มากยิ่งขึ้น เพราะเป็นสาขาวิชาที่ตรงกับวิชาเอกวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์

3. ควรเปิดหลักสูตรให้ถึงระดับปริญญาตรี เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป

### ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาที่เรียนหลักสูตรวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ ระดับอนุปริญญา พุทธศักราช 2528 ในวิทยาลัยครู เปรียบเทียบกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2. ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์หลักสูตรวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ ระดับอนุปริญญา พุทธศักราช 2528

3. ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลหลักสูตรวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ ระดับอนุปริญญา พุทธศักราช 2528